

активності. Державна політика щодо іноземних інвестицій є недосконалою і потребує змін. Проте Україна має досить привабливі об'єкти для іноземного інвестування, серед яких українські СЕЗ. Для приваблення інвестора вони мають ряд переваг, які було розглянуто у роботі. З метою поліпшення інвестиційного клімату СЕЗ можна запровадити наступні шляхи вдосконалення:

- розробити державну програму кожної СЕЗ;
- чітко визначити пріоритетні види діяльності, які необхідно розвивати у СЕЗ;
- проаналізувати всі можливі джерела інвестицій і розглянути можливість надання додаткових пільг інвесторам, створення сприятливих умов для них;
- передбачити механізми самостійного розвитку і розширення СЕЗ у довгостроковій перспективі;
- внести поправки до відповідних кодексів, законів і підзаконних актів;
- створювати позитивний імідж СЕЗ.

Список використаних джерел

1. Закон України від 13.10.1992 № 2673-ХІІ «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>
2. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <https://www.me.gov.ua/>

Мунько А.Ю., к. держ. упр., доцент
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

УКРІПЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ САМОДОСТАТНОСТІ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Формування, розподіл і використання місцевих фінансових ресурсів належить до найбільш гострих в економічному, соціальному і політичному контекстах проблем. Головними причинами цього визначаються обмеженість фінансового потенціалу регіонів, продовження застосування до управління фінансами практики адміністративно-командної системи, недостатнє використання сучасних технологій управління бюджетами.

Реформа місцевого самоврядування і децентралізації стали каталізатором щодо переосмислення поглядів на формування власних фінансових ресурсів регіонів як ключових чинників соціально-економічного розвитку. Зміцнення

фінансового потенціалу регіонів не лише за рахунок розширення переліку податків місцевих бюджетів, а й шляхом формування систем створення нових джерел продукування фінансових набуває гострої актуальності. Управління фінансовими потоками з метою їх самовідновлення та саморозвитку повинно становити основу діяльності органів місцевого самоврядування регіонального та місцевого рівнів. Це вимагає оновлення та розширення інструментарію щодо максимально ефективного генерування та використання власних доходів, а також розширення доступу до існуючих ресурсних ринків та відкриття нового потенціалу в межах кожного муніципального утворення.

Органи місцевого самоврядування отримали додаткові повноваження щодо встановлення ставок окремих податків і зборів відповідно до Податкового кодексу України (орендна плата за землю, податок на нерухоме майно), що дозволяє застосовувати практику диференціації шкали ставок податків, а саме:

1. Стимулююча шкала ставок оподаткування (зниження податків)
Запроваджується для суб'єктів господарювання на відповідній території за умови дотримання таких умов: збільшення обсягів інноваційної продукції; реалізація інноваційних проектів; підвищення продуктивності праці та якості публічних послуг; зниження матеріалоемності; участь у фондах розвитку.

2. Шкала економічного примусу (підвищення податків)

Запроваджується для суб'єктів господарювання на відповідній території за таких визначальних умов: відсутність економічного ефекту; низький соціальний результат; нерациональне використання природних ресурсів; нецільове та неефективне використання бюджетних джерел фінансування.

Крім того, спираючись на позитивний європейський досвід доцільно закріпити на законодавчому рівні право органів місцевого самоврядування самостійно встановлювати муніципальну надбавку до податку на доходи фізичних осіб, яка буде діяти протягом одного або кількох бюджетних на території конкретної громади (ставки такої надбавки не обмежуються, проте встановлюються для реалізації певних цілей (програми, проектів) за результатами громадських обговорень в залежності потреб громади) [2, с. 304].

Іншим напрямом є застосування портфельного підходу до управління активами, що перебувають у власності територіальної громади, які ми називаємо муніципальними активами. Активи можуть розглядатися в якості груп або портфелів. Рішення щодо використання активів приймаються на основі співставлення портфелів та їх функціональності. Елементи портфелів є замііними. Вони можуть замінювати або доповнювати один одного і, таким чином, можуть розглядатися як перехідні форми (наприклад, із фізичних у фінансові активи). Технологія управління муніципальними активами на основі портфельного підходу включає чотири компоненти: інвентаризація, аналітичний облік, управління портфелями активів, стратегія та тактика реалізації. Якщо процес не охоплює компоненти задовільним чином, органи

місцевого самоврядування можуть зіткнутися з втратами активів та скороченням фінансових ресурсів.

Окремої уваги заслуговують поширені в Європі муніципальні ваучерні програми. Муніципальний ваучер визначаємо як певне в грошовому вираженні зобов'язання органу місцевого самоврядування повністю або частково оплатити певний обсяг послуг у муніципальному секторі регіону. Матеріалізується у вигляді сертифікатів (купонів), які передаються безпосереднім споживачам послуг. Такі програми запускаються з метою досягнення цілей, визначених у стратегії розвитку регіону. Вони є, передусім, стимулюючим інструментом, яким органи місцевого самоврядування можуть мотивувати як мешканців регіону, так представників приватного і муніципального підприємницького секторів, до участі розвитку економічної інфраструктури регіону. Очікувані результати від впровадження практики муніципальних ваучерних програм: ефективне врахування потреб економічної інфраструктури регіону; збільшення варіативності стимулюючих програм і спроможності органів місцевого самоврядування істотно впливати на їх зміст і якість; розширення можливостей приватних та муніципальних підприємств (установ, організацій) щодо залучення додаткових коштів для поліпшення своєї матеріально-технічної бази і підвищення ефективності діяльності працівників.

Одним із першочергових завдань на шляху до фінансової децентралізації є вирівнювання фінансового потенціалу регіонів шляхом активації та створення «точок розвитку» джерел продукування їх фінансових ресурсів. У результаті з'являться повноцінні можливості щодо закріплення власних джерел доходів за територіальними громадами і формування їх самодостатності.

Наявність лише державного фонду регіонального розвитку не забезпечує у повній мірі реалізацію пріоритетних для кожного регіону інвестиційних напрямків і суттєво обмежує вплив органів місцевого самоврядування на розвиток внутрішнього фінансового потенціалу регіону. Тому звертаємо увагу на актуальність впровадження регіональних фондів розвитку, стратегічна мета та цілі створення та функціонування яких визначаються насамперед внутрішніми політиками та стратегіями регіонального розвитку, стратегіями розвитку територіальних громад. Це розширює можливість для збільшення обсягів власного фінансового ресурсу регіону та ефективності його використання.

Регіональний фонд розвитку – це спільна добровільна ініціатива, організована органами місцевого самоврядування конкретної області шляхом формування кумулятивного ресурсу розвитку за рахунок цільових вкладів і спрямовану на сприяння використанню новачійних та інноваційних фінансових інструментів для сталого розвитку територій в контексті внутрішньої політики регіонального розвитку та стратегій розвитку територіальних громад в межах цієї області.

Необхідність створення регіональних фондів розвитку є відповіддю на зміни, які відбуваються у системі місцевого самоврядування України упродовж останніх років у контексті децентралізації влади. Європейський досвід та практика фінансового забезпечення місцевого самоврядування показали, що на разі трансформації критичної точки невідповідності більшості існуючих методів та інструментів управління місцевими фінансами вимогам сучасності.

Створення регіональних фондів розвитку з метою уникнення юридичних колізій потребує внесення додаткових змін в законодавство України, зокрема в Бюджетний кодекс України щодо розширення прав та повноважень органів місцевого самоврядування в управлінні коштами місцевих бюджетів. Такі зміни повністю відповідають базовим принципам децентралізації влади.

На поточному етапі перетворень у системі місцевого самоврядування України регіональний фонд розвитку може бути створений як окрема регіональна цільова програма, яка затверджується рішенням обласної ради. Обсяги фінансування програми (обсяг фонду) передбачаються під час формування видаткової частини обласного бюджету. Кошти із бюджетів інших територій області передаються у вигляді субвенцій з інших місцевих бюджетів на в обласний бюджет на виконання інвестиційних проектів (п. 5 стаття 97 Бюджетного кодексу України [1]). Обсяги фінансування відібраних проектів може додатково відображаються за окремими підпрограмами за окремими напрямками цільової програми та затверджуються в обласному бюджеті під час його уточнення після офіційного оголошення результатів конкурсного відбору.

Принцип превалювання рішень центральних органів влади пронизував всю систему державного управління України з дня проголошення незалежності. Фінансова децентралізація є економічним аспектом скорочення втручання уряду в процеси регіонального та місцевого розвитку. Відповідно, це вимагає перегляду управлінського мислення на всіх рівнях державного управління, у тому числі й в фінансовому забезпеченні розвитку регіонів, вивчення та адаптації успішного європейського досвіду в національну практику.

Список використаних джерел

1. Бюджетний Кодекс України № 2456-VI від 08 лип. 2010 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Трещов М. М. Управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів в умовах децентралізації влади в Україні : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.04 / Трещов Мирослав Миколайович. – Дніпро, 2019. – 499 с.